

بررسی عملکرد مدل‌های نظام اقتصادی سرمایه‌داری در مواجهه با کرونا*

نیلوفر نورعلی** - دکتر حمیدرضا شیرزاد***

دکتر سیدعلی طباطبایی پناه**** - دکتر علیرضا سلطانی*****

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

چکیده

بلاایای طبیعی اجتناب‌ناپذیر هستند و دولت‌ها تنها با برنامه‌ریزی می‌توانند برای مقابله با آنها آماده باشند. کرونا شرایط دشواری را به وجود آورد. اما، برخی کشورها بهتر از دیگران عمل کردند. دلیل رویکردهای متفاوت چه بود و چرا برخی موثرتر واقع شد؟ برای پاسخ به این پرسش با روش توصیفی-مقایسه‌ای، با هدف کشف علل عملکرد متفاوت دولت‌ها و با این فرض که یکی از دلایلی که باعث پاسخ‌های متفاوت می‌باشد، ویژگی نظام اقتصادی است، به بررسی منابع پرداختیم. این مطالعه نشان می‌دهد نظام نابرابر سرمایه‌داری به دلیل حذف‌گزینشی بخش‌های هزینه‌زای خدمات اجتماعی تنها بر اساس هزینه-فایده اقتصادی، دولت‌های قدرتمندی مانند آمریکا و انگلستان را در بحرانی‌ترین شرایط در بدترین وضعیت قرار داد. تفاوت نظام‌های اقتصادی و نحوه درک دولت‌ها از همه‌گیری منجر به عملکردها و آمار متفاوتی در میزان مرگ‌ومیر و پیامدهای اقتصادی شد. این تحقیق همچنین نشان می‌دهد که مدیریت بحران‌های همه‌گیر سه مرحله دارد. اولیه یا ورود، مقابله یا مدیریت و خروج. عدم آمادگی کشورهای نتولیبرال (آمریکا و انگلستان) در مرحله ورود باعث شد که نتوانند عملکرد مناسبی در مرحله دوم داشته باشند ولی در مرحله سوم به دلیل تولید واکسن موفق‌تر بودند. اما آمادگی کشورهای آلمان و سوئد در مرحله اول به واسطه برنامه‌ریزی دولت و خدمات اجتماعی قوی‌تر موفقیت آنها را در مرحله مدیریت بحران و خروج رقم زد. آمادگی ژاپن نیز در مرحله اول به دلیل فرهنگ نهادینه‌شده مردم و همچنین سرمایه‌گذاری دولت در مبحث آموزش، باعث موفقیت این کشور در مراحل بعدی شد.

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری روابط بین‌الملل نیلوفر نورعلی با راهنمایی دکتر حمیدرضا شیرزاد است.
** دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، گروه روابط بین‌الملل، دانشکده علوم سیاسی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

*** استادیار گروه روابط بین‌الملل، دانشکده علوم سیاسی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران./

نویسنده مسئول / ایمیل: ham.shirzad@iauctb.ac.ir

**** استادیار گروه روابط بین‌الملل، دانشکده علوم سیاسی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

***** استادیار گروه روابط بین‌الملل، دانشکده علوم سیاسی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

کلیدواژگان

مدل‌های نظام اقتصادی سرمایه‌داری، کرونا (کووید-۱۹)، دولت رفاه، نئولیبرالیسم، عملکرد دولت‌ها.

مقدمه

گسترش سریع کرونا در سطح جهانی طیف وسیعی از پاسخ‌ها را ایجاد کرد. دولت‌ها اقدامات رایجی مانند تعطیلی مدارس، محدودیت‌های سفر، ممنوعیت اجتماعات عمومی، سرمایه‌گذاری‌های اضطراری در مراقبت‌های بهداشتی و مدیریت پیامدهای اقتصادی انجام دادند. با این حال در تدابیر و سرعت اتخاذ آنها تفاوت چشمگیری وجود داشت و برخی از آنها در مدیریت بحران موفق‌تر بودند و به دلیل سرمایه‌گذاری در خدمات اجتماعی بهتر توانستند پاسخگوی مردم خود باشند.

کرونا زندگی مردم را در سراسر جهان به شکل چشمگیری تغییر داد و جدا از تاثیراتی که بر سلامت انسان‌ها گذاشت، عواقب ناخوشایندی نیز داشت که ریشه در واقعیت‌های اجتماعی مانند نابرابری نژادی و اقتصادی داشت. شرایط بد اقتصادی، در آمریکا هم که اقتصاد موفق‌تری داشت به همین منوال و یا حتی سخت‌تر بود. اقتصاد نیاز به اهرمی قدرتمندتر از دست نامرئی بازار داشت. این شرایط نیازمند دخالت حداکثری دولت بود. همه‌گیری ضعف‌های سرمایه‌داری را به عنوان یک نظام اقتصادی و حتی سیاسی آشکار و پتانسیل تغییر این نظام را فعال کرد. کرونا ناکارآمدی نظام‌هایی را نمایان ساخت که مطابق با اخلاق نئولیبرالی به ارائه خدمات بهداشتی می‌پرداختند و نشان داد اقتصادی که تنها مبنی بر سودآوری است نمی‌تواند به صورت پیشگیرانه و کارآمد حافظ جان و تامین‌کننده ابتدائی‌ترین نیازها باشد و جامعه نیازمند بخش‌های دیگری است که بتواند به ارائه تمامی خدمات پردازد.

انگیزه انجام این پژوهش توصیفی-مقایسه‌ای، بررسی مقایسه‌ای عملکرد مدل‌های نظام سرمایه‌داری (نهادینه شده اجتماعی-منبع قدرت، نهادگرایی تاریخی و عقل‌گرایی-کارکردگرایی) در مواجهه با بحران کرونا در ابعاد ملی می‌باشد. بر اساس مطالعات ابتدایی تنها دو مدل بازار آزاد و هماهنگ برای انجام تحقیق انتخاب شدند، اما بعد از بررسی‌های بسیار مدل استریک (۲۰۱۰) که از صلابت تئوریک و مفهومی بیشتری برخوردار بود انتخاب گردید و هر کدام از کشورهای انتخابی نماینده یک مدل می‌باشند. پرسشی که این تحقیق در پی یافتن پاسخی برای آن می‌باشد، دلیل رویکردهای متفاوت مدل‌های نظام سرمایه‌داری در مواجهه با کرونا چه بود و چرا برخی موثرتر واقع شد. آیا می‌توان گفت در همه ابعاد دولت رفاهی بهتر عمل کرده است. اگر پاسخ مثبت است، موفقیت ساخت واکسن کرونا در کشورهای آمریکا و انگلستان نشان از چیست؟ پاسخ به این سوالات دقیقاً بستگی به موضوعاتی دارد که هر کدام از این مدل‌ها به آن اهمیت می‌دهند. فرضیه اصلی این است که یکی از دلایلی که باعث می‌شود کشورها عملکرد متفاوتی داشته باشند، ویژگی نظام اقتصادی آنها است، مدل‌های سوسیال دموکرات (آلمان و سوئد و ژاپن) به دلیل سرمایه‌گذاری

در ارائه خدمات اجتماعی قوی‌تر، بهتر توانستند پاسخگویی مردم باشند در حالیکه مدل‌های نئولیبرال (آمریکا و انگلستان) به واسطه سرمایه‌گذاری در مبحث ابداع و نوآوری در تولید واکسن موفق‌تر عمل کردند. اهمیت این پژوهش در الگوبرداری از شیوه مقابله کشورهای موفق در مواجهه با بحران برای جلوگیری از خسارات بیشتر در بحران‌های این‌چنینی می‌تواند باشد.

۱- پیشینه پژوهش

در رابطه با موضوع این مقاله یا تحقیقاتی صورت نگرفته و یا اگر انجام شده به صورت متمرکز و دسته‌بندی شده نبوده است. سعی نگارندگان بر آن بوده است که کلیه نظرات را چه همسو و چه ناهمسو جمع‌آوری نمایند.

شانتز^۱ در مقاله‌ای با عنوان «سرمایه‌داری ما را بیمار می‌کند» (Shantz, 2010: 3-18)، ...ضعف این سیستم را در مواجهه با ویروس سارس نشان می‌دهد و معتقد است که سیستم نئولیبرال به دلیل کاهش خدمات اجتماعی زمینه‌ساز شیوع سارس شد و نشان داد که دولت‌های نئولیبرال تا چه اندازه امنیت اقتصادی را بالاتر از امنیت اجتماعی می‌دانند... به دلیل گستردگی بحران کرونا، این پژوهش شانس بیشتری برای اثبات ادعای شانتز داشت. در همین راستا نلسون^۲ در مقاله خود «دیدگاه‌های سرمایه‌داری و پس‌سرمایه‌داری» (Nelson, 2020: 1-5)... ریشه این اقتصاد بحران‌زده را به قبل از همه‌گیری نسبت می‌دهد و معتقد است که همه‌گیری زمانی آغاز شد که ذهنیت خرید از ارزان‌ترین منبع حاکم شد و تولید را برای تجارت فلج کرد. اما بعد از اتمام این بحران همانطور که میسون^۳ در مطلبی با عنوان «آیا کرونا نشان‌دهنده پایان سرمایه‌داری خواهد بود؟» (Mason, 2020) خاطر نشان می‌کند، ... کل سیستم اقتصادی باید دوباره تنظیم شود، زیرا همانطور که طاعون در قرن چهاردهم سیستم فتودال را از بین برد این امکان وجود دارد که کرونا هم نظام سرمایه‌داری را از بین ببرد.

در تایید مطالب فوق سعد- فیلهو^۴ نیز در مقاله خود با عنوان «از کووید ۱۹ تا پایان نئولیبرالیسم» (Saad-Filho, 2020: 477-485) اطمینان حاصل می‌کند که ... بحران بهداشتی و اقتصادی به خاطر شکست برنامه‌ریزی نبود، نتیجه اتخاذ سیاست‌های نامناسب و از بین بردن عمده‌ی ظرفیت‌های دولت بود. ... اما سلطانی در مطلبی که با عنوان «پسا کرونا و چشم‌انداز اقتصاد بین‌الملل» (سلطانی، ۱۳۹۹)؛ (Soltani, 2020) منتشر کرده است، امید دارد که ... آثار شدید اقتصادی ناشی از کرونا در آینده رفع شود که لازمه آن اخذ رویکردهای متفاوت است. در مواجهه با بحران‌ها تنها گزینه، همکاری میان دولت‌ها است و نباید کشورها تنها به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خود بسنده نمایند. ... زیرا همانطور که آقاجانلو نیز در مقاله خود با عنوان «اثر همه‌گیری کرونا بر چشم‌انداز تعهدات بین‌المللی کشورها

^۱ Jeffrey Shantz

^۲ Anitra Nelson

^۳ Paul Mason

^۴ Alfredo Saad- Filho

در حوزه سلامت» (آقاجانلو، ۱۴۰۰: ۴۵-۲۳)؛ (Aghajanloo, 2021: 23-45) اشاره می‌کند، ... آمار بالای کرونا در کشورهای توسعه‌یافته نشان داد که تهدید همه‌گیری‌های خطرناک تنها محدود به کشورهای کمتر توسعه‌یافته نمی‌شود. ... و همه کشورها را درگیر خواهد کرد.

در این میان مخالفان دولت رفاه و موافقان نظام سرمایه‌داری هم دلایل خود را در مخالفت از این نظام دارند. هایک^۱ (۱۳۹۰) در کتاب خود با عنوان «راه بردگی»، معتقد است دولت رفاه مشکلاتی را به بار خواهد آورد. ... افزایش مالیات‌ها، پرداخت‌های حمایتی باعث کسری بودجه دولت می‌شود، بنگاه‌های مربوطه بسته می‌شوند و معضل بیکاری به وجود می‌آید و دولت راهی جز چاپ پول و استقراض نخواهد داشت... (هایک، ۱۳۹۰: ۳۰۸-۱)؛ (Hayek, 2011: 1-308) از دیدگاه او با اجرای سیاست‌های کینزی در درازمدت باید منتظر رکود و تورم باشیم. با وجود این که گفته‌های هایک در مخالفت با دولت رفاه است، اما نگارندگان نیز بر این باور هستند که هیچ سیستمی کامل نیست و قبول یک سیستم به معنی رد سیستم‌های دیگر نمی‌باشد، بلکه بیشتر اصلاحات سیستم‌ها مدنظر است.

۲- چارچوب مفهومی و مبانی نظری

۱-۲- لیبرالیسم، نئولیبرالیسم و سرمایه‌داری

... لیبرالیسم ایدئولوژی سیاسی و فلسفی برای ایجاد آزادی، رضایت و برابری فردی است... (What is Liberalism, n.d.) و مبتنی بر این استدلال است که ... تضمین حق فرد برای زندگی، آزادی و مالکیت بالاترین هدف دولت است... (Meiser, 2018: 1). اما نئولیبرالیسم یک ... ایدئولوژی و مدل سیاسی است که از اقتصاد بازار آزاد دفاع می‌کند و طرفدار انتقال قدرت از بخش دولتی به خصوصی است که خصوصی‌سازی، ریاضت اقتصادی، مقررات‌زدایی، تجارت آزاد و کاهش هزینه‌های دولت را ترویج می‌کند... (Gordon, 2022). کینزیسم دشمن بزرگ نئولیبرالیسم است... که با هدف اصلاح شکست‌های بازار در سطح اقتصاد کلان و تامین مالی به وسیله کسری بودجه به وجود آمد... (Neoliberalism, 2021). سرمایه‌داری هم یک سیستم اقتصادی است که در آن ... کالاها و خدمات ارائه‌شده مطابق با مالکیت خصوصی و سیستمی که در آن قیمت‌ها توسط سازمان‌های خصوصی تعیین می‌شود، اداره می‌گردد... (Neoliberalism, 2021). تولید کالاها و خدمات ... بر اساس عرضه و تقاضا در بازار عمومی انجام می‌شود. خالص‌ترین شکل سرمایه‌داری، بازار آزاد است... (What is capitalism, 2020).

۲-۲- نظریه دولت رفاه

نظریه دولت رفاه در ... دهه ۱۹۳۰ و بعد از رکود بزرگ^۲ مطرح شد. افرادی با فرض اینکه نظام لیبرال خوب عمل نکرده است بر آن شدند تا این نظام را اصلاح کنند و عقیده داشتند دولت باید

^۱. Friedrich A. Hayek

^۲. توزیع ناکارآمد کالاها و خدمات در بازار آزاد. در یک شکست بازار، چیزی در تعادل نیروهای عرضه و تقاضا اختلال ایجاد می‌کند. مداخله دولت مانند مالیات و یارانه ممکن است در حل شکست بازار موثر باشد.

^۳. Great Depression 1929-1939

نقش بیشتری در برنامه‌ریزی کلان ایفا کند. اساس لیبرالیسم بود ولی نه لیبرالیسم کلاسیک که در آن بازار تنظیم‌کننده مطلق بود. این همان اجماع پسا جنگ (جنگ جهانی دوم) است... (مردیها، ۱۳۹۸: ۳۲-۳۳)؛ (Mardiha, 2019:32-33) که آغازگر دولت رفاه گردید. دولت رفاه نقش محوری در ایجاد تعادل در اجتماع دارد و... امنیت اولیه اقتصادی را برای شهروندان، با حمایت از آنها در برابر مخاطرات بازار فراهم می‌کند... (Weir, 2001). در زمینه ویروس کرونا، مداخلات گسترده دولت برای... حفظ مشاغل، نقش او را در محافظت از اقتصاد بازار برجسته کرد و نشان داد که دولت به لطف موقعیت استراتژیک... (Coulter, 2020) خود می‌تواند نقشی دائمی در اقتصاد ایفا کند.

از ویژگی‌های دولت رفاه می‌توان به... دموکراسی، وحدت قانون، ایجاد بوروکراسی، کنترل اشکال میانی قدرت، سلسله مراتب قوی، تولید در شرکت‌های ملی، سرمایه‌گذاری مجدد سود، حمایت از تولیدکنندگان، تقویت حقوق کارگران، افزایش دستمزد، آموزش بهتر، سیستم‌های اجتماعی فراگیرتر و گذار از صنعت به خدمات... (Hennock, 2001) اشاره کرد.

۲-۳- نظریه میلتنون فریدمن

از لحاظ تاریخی،... آزادی سیاسی به دنبال ظهور بازارهای آزاد و نهادهای سرمایه‌داری بوده است. اقتصاد خصوصی سالم به‌طور طبیعی قدرت دولت را کنترل می‌کند. در یک بازار آزاد واقعی، کارایی اقتصادی از ویژگی‌های نامربوط جدا می‌شود. فریدمن اعتقاد داشت دولت اغلب به دنبال محافظت از شهروندان است و قبول نمی‌کند که «دست نامرئی» بازار موفق به ارائه حمایت‌های بیشتری از آزادی شخصی می‌شود. این ایده خلاف آن چیزی بود که در قرن بیستم می‌گفتند و ناشی از وحشت رکود بزرگ بود که به‌عنوان شکست بازارها در نظر گرفته می‌شد، اما فریدمن استدلال می‌کند که رکود بزرگ، عمدتاً یک شکست دولتی بود... (Friedman, 2020) نه شکست بازار.

۲-۴- نظریه نهادگرایی نئولیبرال

با توجه به تعداد و نقش رو به رشد نهادهای بین‌المللی و تاثیر آنها بر آرام کردن بحران‌ها دیر یا زود جهان با پدیده‌ای به نام حاکمیت فراملی روبه‌رو خواهد شد و امید آن می‌رود که در بحران‌هایی مثل همه‌گیری‌ها، که خروج از آن مستلزم همکاری‌های بین‌المللی است، این نهادها بتوانند تاثیرگذار باشند.

... نهادگرایی نئولیبرال یک مکتب فکری است که عقیده دارد همکاری بین دولت‌ها امکان‌پذیر و پایدار بوده و می‌تواند تضاد و رقابت را کاهش دهد. در این میان نقش نهادها و رژیم‌های بین‌المللی برجسته می‌شود. هدف اصلی آن‌ها این است که به‌عنوان میانجی برای یافتن راه‌حلی برای مشکلات بین دولتی عمل کند. بنابراین وجود نهادهایی مانند سازمان ملل، صندوق بین‌المللی پول و سازمان تجارت جهانی ضروری می‌نماید... (Wheeler, 2014: 1-2). نقش آنها راهنمایی کشورهای وابسته برای ارتقای همکاری به منظور حل مسائل اقتصادی یا سیاسی است.

¹. Post-war Consensus 1945- late- 1970s

بررسی موضوع این مقاله از دو جنبه صورت گرفته است: از دیدگاه اقتصاد سیاسی، با توجه به نقش موثر دولت در کنترل بحران‌ها، و عملکرد مناسب دولت رفاه در ارائه خدمات اجتماعی، این پژوهش در قالب نظریه دولت رفاه و از جنبه روابط بین‌الملل و بحث همکاری دولت‌ها برای رفع بحران، نظریه نهادگرایی نئولیبرال مورد استفاده قرار گرفته است. زیرا خروج از بحران‌های همه‌گیر به تنهایی امکان‌پذیر نبوده و همکاری‌های بین‌المللی را می‌طلبد. در اثبات فرضیه نیز مشخص گردید که دوران تک نظامی به پایان رسیده است و اگر بخواهیم از این بحران درس بگیریم باید سرمایه‌داری را به گونه دیگری انجام دهیم. زیرا همه‌گیری آشکار کرد که مشکلات اقتصادی تنها به دلیل بحران کرونا نبود، بلکه به دلیل نقص‌هایی بوده است که در ساختار این نظام وجود داشت.

۳- تاریخچه

همه‌گیری‌ها موضوع جدیدی نیستند. در دهه‌های گذشته هم جهان شاهد بیماری‌های خطرناکی همچون آنفولانزای خوکی، سارس، مرس، ابولا بود که افراد زیادی را به کام مرگ برد. باوجودیکه هر کدام از این ویروس‌ها آثار و پیامدهایی داشتند اما از لحاظ خسارات و تاثیرات اجتماعی و اقتصادی با کرونا قابل مقایسه نیستند. بحث کرونا چیزی شبیه جنگ جهانی به نسبت جنگ‌های معمولی است. تفاوتی که کرونا با ویروس‌های قبل داشت، در ویژگی‌های منحصر به فرد آن بود. انتقال آسان، کشندگی و سرعت انتشار بالا.

باوجودیکه امکان حذف چنین رویدادهایی وجود ندارد، اما مدیریت صحیح می‌تواند بسیار موثر باشد. تنها یک نظام اقتصادی مناسب می‌تواند بحران‌ها را مدیریت کند... قبل از شیوع کرونا نظام سرمایه‌داری با بحران آب و هوا مواجه شده بود. با شیوع کرونا بحران بهداشتی به سرعت تبدیل به یک بحران اقتصادی شد. بحران‌ها ایجاب می‌کنند که اقتصادها اشکال ارزشی غیرمبادله‌ای مانند زندگی و سلامتی را در اولویت قرار دهند... (Mazzucato, 2020a)، اما سرمایه‌داری این اولویت‌بندی را در زمان بحران انجام نداد.

جهان در مواجهه با بحران‌های قبل این فرصت را از دست داد که بتواند در نظام اقتصادی تغییری ایجاد کند اما دوباره این فرصت فراهم شده است این بار ... دولت‌ها می‌توانند در حالی که از بحران خارج می‌شوند به بازنگری نظام توزیع کالا در سیستم سرمایه‌داری نیز پردازند... (Mazzucato, 2020b). ... سرمایه‌داری منافع خصوصی مانند سود را در اولویت قرار می‌دهد در حالی که منافع عمومی مانند مراقبت‌های بهداشتی در اولویت ثانویه قرار می‌گیرند و این ویژگی باعث می‌شود که در زمان بحران، این نظام کارآمدی خود را از دست بدهد و نیازمند کمک‌های دولت شود. قدرتی برتر از بازار باید باشد تا افراد را مقید کند سود بدست آمده مختص همه افراد است نه فقط سرمایه‌دار ... (سلطانزاده، ۱۳۹۹)؛ (Soltanzadeh, 2020).

۴- مواجهه نظام‌های سرمایه‌داری با بحران کرونا

اقتصاد مقوله مهمی است و میزان موفقیت دولت‌ها را به صورت کمی مشخص می‌نماید. سیستم

اقتصادی هر کشور موظف است رفاه شهروندان را ارتقا دهد اما تاکید دولت‌ها بر اهداف خاص میان دو طیف رفاه شهروندان و افزایش قدرت ملی متغیر است... تجارب مختلف تاریخی و سیاسی توجیه کافی برای بسط چندین مدل سرمایه‌داری است... (Bresser-Pereira, 2012) اما اقتصاد سیاسی ممکن است به سمت مفهومی از یک نظام جهانی سرمایه‌داری مختلط پیش برود.

استریک (۲۰۱۰) چهار مدل سرمایه‌داری را بر اساس انواع نیروهای اجتماعی که منجر به شکل‌گیری این مدل‌ها می‌شود، شناسایی کرده است. جدول ۱ به بررسی خصوصیات این مدل‌ها می‌پردازد و اساس تفاوت، بازیگران اصلی، اساس نظم اقتصادی، عملکرد اقتصادی و اساس آن، منبع درگیری، نوع اقتصاد، سیستم اقتصادی متمایز و عملکرد اجتماعی این مدل‌ها را نشان می‌دهد (جدول صفحه بعد را ببینید).

هنر هر حکومتی در زمان بحران‌ها و مدیریت آن‌ها مشخص می‌شود. برنامه‌ریزی برای مقابله با بحران‌ها به اندازه‌ای حائز اهمیت است که کمیسیون چارچوب خطر جهانی سلامت برای آینده^۲ از آن به عنوان یک... بعد نادیده گرفته شده امنیتی یاد می‌کند و مسئولیت آن را بر دوش همه دولت‌ها قرار می‌دهد... (The neglected, 2016). درست است که ... دولت‌ها در سراسر جهان از خطر شیوع گسترده ویروس مطلع بودند و برنامه‌ریزی گسترده‌ای برای همه‌گیری داشتند، با این حال، بسیاری از آنها به اندازه کافی برای شیوع کرونا آماده نبودند... (Gudi and Tiwari, 2020; Otte, 2020; Tyler and Gluckman, 2020) دلایل مختلفی برای این عدم آمادگی در کل و بالاخص در انگلستان و آمریکا وجود دارد. به استدلال چامسکی^۳ (2020) ... مدل اقتصادی نئولیبرال، دلیل اصلی این عدم آمادگی است... این بحران درس‌های ارزنده‌ای برای جهانیان داشت و نشان داد پاسخ موفقیت‌آمیز به بحران به چیزی بیش از ثروت، توان علمی و تاریخچه موفقیت‌های بهداشت عمومی یک کشور بستگی دارد.

...برنامه فوریت‌های بهداشتی سازمان بهداشت جهانی،^۴ با همه کشورهای همکاری می‌کند تا اطمینان حاصل نماید که جهان برای شرایط اضطراری بهداشتی، آمادگی بهتری دارد. تقویت و گسترش سیستم‌ها برای شناسایی سریع، بررسی و ارزیابی تهدیدات بالقوه برای سلامت عمومی؛ و واکنش سریع و سیستماتیک برای مدیریت شرایط اضطراری حاد. برای نجات جان افراد و به حداقل رساندن پیامدهای بهداشت عمومی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، یک واکنش سریع و چندبخشی در سطح کشور، همراه با حمایت فنی از سوی سازمان جهانی بهداشت و شرکای آن ضروری است... (World Health, 2023).

¹. Wolfgang Streeck

². Global Health Risk Framework For The Future

³. Noam Chomsky

⁴. World Health Organization's Health Emergencies programme

مدل سرمایه‌داری	مدل نهادی- تاریخی ^۱	مدل خردگرایی- کارکردگرایی ^۲	مدل نهادینه‌شده اجتماعی ^۳	مدل منبع قدرت ^۴
کشور	آلمان	آمریکا و انگلستان	ژاپن	سوئد
اساس تفاوت	نهادی	اقتصادی	اجتماعی- ساختاری و فرهنگی	سیاسی
بازیگران هژمونیک	منافع سازمان‌یافته اتحادیه‌های قوی، شرکت‌های کارآمد	نخبگانی با حداکثر کارایی	نخبگان اجتماعی و فرهنگی بوروکراسی‌های دولتی، حزب لیبرال دموکراسی و شرکت‌های بزرگ	کار سازمان یافته سازمان‌های مستقل
اساس نظم اقتصادی	نهادسازی وابسته به مسیر	تخصیص منابع به کارآمدها	سنت	سیاست و قانونگذاری
عملکرد اقتصادی متمایز	استراتژی‌های تولید سازگار با نیروی کار کیفیت متنوع تولید	تخصیص مشروط به ظرفیت‌های نهادی	سودآوری بلند مدت	برابری و امنیت
اساس عملکرد اقتصادی	محدودیت‌ها و فرصت‌های سازمانی همکاری	ظرفیت‌های مختلف نهادی	یکپارچگی اجتماعی هنجاری، پیوندهای شبکه‌ای قوی	سیاست اقتصادی دولت
منبع درگیری	آزادسازی اقتصادی	اشتباه در محاسبه منافع و ظرفیت‌ها	نوسازی فرهنگی	بی‌نظمی سیاسی
اقتصاد	دولت و بازار	بازار آزاد	بازار آزاد- دولت رفاهی قدرتمند	بازار آزاد- دولت رفاه
سیستم اقتصادی	لیبرالیسم کلاسیک	مدیریت کاپیتالیستی	سیاست مرنکانتیستی	سوسیال دموکراسی
عملکرد اجتماعی	مزایای بیکاری، سطوح پایین بیکاری	ثبات اختراع و نوآوری بالا نابرابری اجتماعی اکثر بیمه‌درمانی ندارند	تامین امنیت اجتماعی از طریق بازار	جلوگیری از عدم تعادل قدرت، رویکرد برابری طلبانه

جدول ۱- چهار مدل سرمایه‌داری

Table 1- Four Models of Capitalism

منبع: (استریک، ۲۰۱۰: ۱۸) با اصلاحات نگارندگان؛ Source: (Streck, 2010:18) with Authors' Corrections

¹. Historicalinstitutionalist Model

². Rationalist-Functionalist Model

³. Social Embeddedness Model

⁴. Power Resource Model

۴-۱- مواجهه آلمان با بحران کرونا

...در مقایسه با همسایگان خود، آلمان توانست، همه‌گیری را به خوبی تحت کنترل خود در آورد و نسبت به سایر کشورهای اروپایی مثل ایتالیا، اسپانیا، فرانسه و انگلستان با وجود آمار بالای مبتلایان، مرگ‌ومیر پایینی را ثبت کرد... (Muller et al., 2020: 432-465). آلمان اولین مورد تایید شده کرونا را در ۲۷ ژانویه ۲۰۲۰ ثبت کرد. دولت با مجموعه‌ای از اقدامات برای مهار شیوع ویروس از طریق... بستن مرزها، تعطیلی مدارس و مشاغل غیر ضروری، فاصله‌گذاری اجتماعی، پوشیدن ماسک و ممنوعیت تجمعات پاسخ داد... (Policy responses, 2021). آمادگی آلمان به دلیل... سیستم بهداشتی مناسب، برتری تکنولوژیکی و رهبری قاطع آن بود... (Spahn, 2020) که با یک... استراتژی ردیابی... (World Health, 2014) مناسب همراه شد و شیوع بیماری را متوقف کرد. زیرا هرچه آزمایش‌های بیشتری انجام شد، احتمال یافتن موارد جدید بیشتر می‌شد و شیوع بیماری مهار می‌گشت و میزان مرگ‌ومیر کاهش می‌یافت.

آلمان با داشتن... بیشترین تعداد تخت بستری و آی‌سی‌یو، رتبه اول را در اروپا داراست و یکی از موفق‌ترین کشورها در مهار بیماری بوده است. آمار پایین مرگ‌ومیر به دلیل امکانات کافی بیمارستان‌ها و تجهیزات پزشکی و همچنین نوع نگاه سیاست‌گذاران به انسان و مقوله سلامت و هزینه‌ای است که توسط دولت برای مردم پرداخت می‌شود... (منصوری، ۱۳۹۹: ۳۳۶)، (Mansouri, 2020: 336)... مرکز از شهروندان خواست تا صبر، انضباط و همبستگی را که سه جنبه اساسی از یک واکنش مؤثر به همه‌گیری است، به نمایش بگذارند... (Frieden, 2021). دلیل دیگر واکنش موفق آلمان،... توزیع و تقسیم قدرت در لایه‌های حکومت، ایالت، دولت فدرال و نهادهای جامعه‌مدنی است... (Jowett, 2020)... وزارت بهداشت فدرال به شش بخش سازماندهی شده است که شامل بخشی است که تنها تمرکز آن بر خدمات بهداشت عمومی، بیماری‌های مسری، بهداشت محیطی، آمادگی در برابر بلایا و برنامه‌ریزی اضطراری مدنی است... (World Health, 2014).

...آلمان اهمیت زیادی برای رفاه شهروندان قائل است و به دلیل رشد بالای بهره‌وری ملی قادر به اجرای برنامه‌های رفاهی می‌باشد... (گیلپین، ۱۳۹۲: ۲۰۶)؛ (Gilpin, 2013: 206)... از صحبت‌های وزیر بهداشت آلمان که پس از... بررسی انواع ویروس، نرخ واکسیناسیون و موارد بیمارستانی انجام داده است، نتیجه می‌گیریم که استراتژی آلمان در کل جواب داده است. زیرا افراد مسئول توانستند بر کار چیره شوند و آلمان با موفقیت و با یک کارنامه خوب بحران را پشت سر گذاشت. البته او خاطر نشان می‌کند که برخی موارد وجود داشت که می‌توانست به گونه‌ای دیگر انجام شود... (The Pandemic, 2023: 1).

۴-۲- مواجهه آمریکا با بحران کرونا

آمریکا... اولین مورد کرونا را در ژانویه ۲۰۲۰ تأیید کرد... (Policy Responses, 2021). همه‌چیز در آمریکا قفل شده و همه وحشت‌زده هستند... شرکت‌ها و صنایع داروسازی و حتی پزشکان ناکارآمد ظاهر شدند... (Wolff, 2020). در نیویورک به محض شیوع ویروس کرونا تعداد زیادی از قشر آسیب‌پذیر که بیمه تامین اجتماعی نداشتند به بیماری کرونا مبتلا شدند و ده‌ها هزار نفر جان

باختند. قبل از شیوع کرونا درخواست برای بیمه بیکاری حدود ۲۷۰ هزار نفر بود اما بعد از آن تقاضا برای دریافت بیمه بیکاری به سرعت بالا رفت و به ۲۶/۴ میلیون نفر رسید... (قراگوزلو، ۱۳۹۹: ۲۲۲)؛ (Gharagozlu, 2020: 222).

...ظواهر نشان می‌دهد که آمریکا فاقد یک سیستم اقتصادی کارآمد برای مواجهه با این نوع بحران‌ها است. این آمادگی تا زمانی که اولویت کشوری تنها سود باشد، حاصل نخواهد شد. تا زمانی که درخواستی برای کیت‌های آزمایشی در بازار نباشد، این کیت‌ها ساخته نخواهند شد، زیرا دولت هم بازار را ملزم به چنین رویکردی نمی‌کند. کرونا توانست این وضعیت را آشکار کند و شکست این نظام اقتصادی را در محافظت از مردم به نمایش گذارد... (Wolff, 2020). آمریکا... از همه مزایا برخوردار است، اما یکی از بدترین واکنش‌ها را به همه‌گیری نشان داد... (Frieden, 2021). خصوصی‌سازی خدمات بهداشتی، نقش عمده‌ای در این نوع واکنش داشت.

آمریکا... بالاترین نرخ ابتلا در جهان و همچنین بالاترین تعداد مرگ‌ومیر را دارد... (Mellish et al., 2020: 11). پاسخ آمریکا به بحران نابسامان بود و این نابسامانی نتیجه پذیرش سیاست‌های اقتصادی نئولیبرالیسم بود که منجر به... خصوصی‌سازی خدمات بهداشتی و حمایت اندک از شهروندان آسیب‌پذیر و کم‌درآمد شد و باعث گردید که ۸/۵ درصد از جمعیت آمریکا بدون هیچ‌گونه پوشش مراقبت‌های بهداشتی باشند و آمریکا را به یکی از تنها کشورهای پردرآمد تبدیل کرده است که به پوشش مراقبت‌های بهداشتی همگانی دست نیافته است... (Maizland and Felter, 2020). ترامپ تمایلی به اجرای... مقررات سختگیرانه نداشت و واکنش‌های تأخیری و از هم‌گسیخته او شیوع ویروس را تشدید کرد... (Adalja et al., 2020).

می‌توان ادعا کرد که... همه‌گیری کنونی آمریکا را سخت‌تر از هر کشور دیگری در سطح جهان تحت تأثیر قرار داده است... (Worldometer, 2020). ...اقدامات مهار اولیه به تعویق افتاد و اجباری نشد، ظرفیت تست‌ها، منابع فیزیکی و انسانی کافی نبود، رهبری به دست ایالات افتاد و یک رهبری یکپارچه وجود نداشت به همین خاطر برخی از ایالات خیلی سریع به حالت اول بازگشتند. مقررات به درستی اجرا نشد و نیروهای کادر درمان نیز از حمایت کافی برخوردار نشدند. اقدامات مهار، سیاسی شده بود و رفتارها مبنای حزبی داشت... (Alexander, 2022). اما با این وجود آمریکا در دوران کرونا بودجه‌ای برای هر نفر اختصاص داد، به کشورهای دیگر کمک‌های مالی کرد و در ساخت واکسن نیز سرمایه‌گذاری کرد و واکسن کرونا را ساخت. می‌توان گفت با وجود تلاش‌های زیاد، آمریکا ظرفیت موفقیت بیشتر را نداشت.

۴-۳- مواجهه انگلستان با بحران کرونا

اولین مورد تایید شده... در ۳۱ ژانویه ۲۰۲۰ گزارش شد. در پاسخ به شیوع اولیه، دولت مجموعه‌ای از اقدامات از جمله محدودیت‌های سفر، اقدامات فاصله‌گذاری اجتماعی، تعطیلی سرگرمی‌ها، مهمان‌نوازی، فروشگاه‌های غیرضروری و اماکن سرپوشیده و افزایش آزمایش‌ها را اجرا کرد. بزرگترین ضربه اقتصادی در سه ماهه دوم سال ۲۰۲۰ بود که تولید ناخالص داخلی ۱۹,۵

درصد در هر سال کاهش یافت که منعکس‌کننده انقباض شدید در آوریل بود... (Policy Responses, 2021).

انگلستان برای کرونا آماده نبود. به جای رهبری پاسخگو و هماهنگ، آشوب، و بی‌نظمی وجود داشت... راهبرد تحقیقاتی انگلستان شکست خورد. وزرا از توصیه سازمان بهداشت جهانی برای تست و آزمایش پیروی نکردند. جداسازی، قرنطینه و ردیابی نکردند. اصول اولیه بهداشت و کنترل بیماری‌های عفونی به دلایلی مبهم نادیده گرفته شد... (Horton, 2020). هنگامی که کرونا آغاز شد... جناح راست در قدرت بود که سیاست ریاضت اقتصادی را برگزید با وجودی که می‌دانست بهترین راه حل کاهش بدهی دولت، سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی بود. اما این یک تصمیم سیاسی بود تا اقتصادی و هدف آن حفظ قدرت سیاسی و اقتصادی طبقه حاکم بود... (بلکلی، ۲۰۲۰: ۹۰)؛ (Blakeley, 2021: 90)

چگونه کشوری که ظاهراً مجموعه‌ای از جامع‌ترین طرح‌های همه‌گیری در جهان را داشت، با یکی از بدترین شیوع‌ها مواجه شد و... دومین آمار مرگ‌ومیر در جهان را داشت؟ انگلستان سیستم خدمات بهداشت ملی نمادین و بسیار ارزشمند خود را دارد. اما پس از رکود جهانی در سال ۲۰۰۸، دولت محافظه کار اقدامات ریاضتی را ارائه کرد که تأثیر زیادی بر تأمین مالی خدمات در سطوح اجتماعی داشت. کاهش هزینه منجر به کاهش خدمات، تعطیلی بیمارستان‌ها و کمبود گسترده کارکنان مراقبت‌های بهداشتی شد... (Hall et al., 2020: 1-43) که این امر یکی از دلایلی بود که مانع از ظرفیت سیستم برای مقابله با شیوع کرونا شد.

... امروزه انگلستان در دستیابی به اهداف خود با شکست مواجه شده است. دولت‌هایی که در سال‌های اخیر بر سر کار آمده‌اند نتوانسته‌اند در حوزه‌هایی مانند آموزش، مهارت‌ها، تحقیق و توسعه، زیرساخت، مسکن و سلامت و بهداشت عمومی که پایه‌های یک اقتصاد فعال و پویا را تشکیل می‌دهند، سرمایه‌گذاری مناسبی انجام دهند، بودجه بخش بهداشت و درمان در سال‌های اخیر با کاهش چشمگیری روبرو بوده است... (ویتلی، ۲۰۲۰: ۱۳۹۵)؛ (Waitley, 2016). این گزارشات نشان می‌دهد که تأثیر پیامدهای خصوصی‌سازی و مقررات‌زدایی خدمات بهداشتی در زمینه کرونا فاجعه‌بار بوده است. پاسخ انگلستان به بحران را می‌توانیم در گفته بوریس جانسون خلاصه کنیم که عقیده داشت... ما از سارس و مرس درس نگرفتیم... (COVID-19 News, 2020).

۴-۴- مواجهه ژاپن با بحران کرونا

اولین مورد تایید شده کرونا در ژاپن در... ۱۶ ژانویه ۲۰۲۰ گزارش شد. در واکنش به شیوع این بیماری، مقامات اقدامات متعددی را با هدف تلاش‌های بهداشتی و مهار انجام دادند. ژاپن ممنوعیت‌های ورود را گسترش داد. وضعیت اضطراری اعلام کرد... (Policy Responses, 2021). البته ژاپن... هیچگاه به دلیل ملاحظات اقتصادی قرنطینه سراسری و کامل را اعمال نکرد... (جامعه و فرهنگ ملل، ۲۰۲۰)؛ (Society and Nations Culture, 2021). اما در کل موفقیت ژاپن یک راز است به دلیل اینکه در کل... سیاست‌های دولت موفق نبوده است زیرا دولت از مردم خواست که در خانه بمانند، اما نتوانست آنها را تامین کند... (Okada, 2021).

از ابتدای همه‌گیری، ...بودجه تهیه شده توسط دولت برای مراقبت‌های بهداشتی ناچیز بود... (Abe, 2021). ...تعداد مراکز بهداشتی و درمانی از ۸۴۵ مرکز در سال ۱۹۹۴ به ۴۷۲ در سال ۲۰۱۹ کاهش یافت... (Okada, 2021). ...در ۲۰ سال گذشته، تعداد تخت‌های بیماری‌های عفونی کمتر از یک پنجم کاهش یافته است... (Oguri, 2020) اما این نتیجه قابل توجه در کشوری که ...فاقد مرکزی برای کنترل بلایا است به دست آمد، با این وجود قرنطینه وجود داشت. فروشگاه‌های بزرگ، زیارتگاه‌ها و پارک‌ها و کافی‌شاپ‌ها بسته شدند. از دلایل موفقیت ژاپن وضعیت سلامت عمومی، به ویژه سطح بسیار پایین چاقی، بهداشت، آداب و رسوم اجتماعی پاک، واکسن آنفولانزای اجباری و فرهنگ استفاده از ماسک بود. ژاپن هنوز بافت سنتی خود را حفظ کرده است... (Patrick, 2020). اگرچه رهبری سیاسی در مورد ...کمبودها مورد انتقاد قرار گرفت، اما این امر به پزشکان و متخصصان پزشکی اجازه داد تا به میدان بیایند - که معمولاً به عنوان بهترین روش در مدیریت شرایط اضطراری بهداشت عمومی تلقی می‌شود. می‌توان گفت که ژاپن برخلاف سایر کشورها رویکردی مبتنی بر متخصصان داشته است... (DU & Huang, 2020). درحالی که دولت هم به دلیل عملکرد سیاستی‌اش مورد انتقاد قرار گرفته است، کارشناسان عوامل بی‌شماری را پیشنهاد کرده‌اند که منجر به آمار پایین مرگ‌ومیر شده است ولی ...هیچ کدام از آنها نمی‌توانند بسته‌ای را معرفی کنند که در کشورهای دیگر نیز قابل استفاده باشد. با این وجود، این اقدامات هنوز درس‌هایی را برای عبور از بحران ارائه می‌دهند... (Du & Huang, 2020). نکته قابل توجه در مدیریت بحران کشور ژاپن فرهنگ غنی این کشور است که به خوبی نهادینه شده است و باعث شد آمار مبتلایان در مقایسه با دیگر کشورها کمتر و تعداد فوتی‌ها نیز کمتر باشد. می‌توان نتیجه گرفت که علاوه بر مراقبت‌های بهداشتی، جریان فرهنگ‌سازی می‌تواند بهره‌مندی عمومی را در مواجهه با بحران‌هایی از این دست باعث شود.

۴-۵- مواجهه سوئد با بحران کرونا

اولین مورد تایید شده کرونا در... ۳۱ ژانویه ۲۰۲۰ گزارش شد. دولت مجموعه‌ای از اقدامات را برای کاهش شیوع ویروس کرونا اجرا کرد که شامل محدودیت‌های سفر و فاصله‌گذاری اجتماعی می‌شد... (Policy Responses, 2021). سیستم حکومتی سوئد ...دولت رفاه سوسیال دموکرات است که مراقبت‌های بهداشتی همگانی دارد و اقتصاد بازار آن هماهنگ و کشوری ثروتمند است... (Hall & Soskice, 2001: 86-88).

...مجموعه نسبتاً بزرگی از نهادهای مستقل، نقش اصلی را در شکل‌گیری و اجرای سیاست‌ها در حوزه‌های بهداشت عمومی و بیماری‌های عفونی ایفا می‌کنند. علاوه بر این، قوانین سوئد به دولت اجازه نمی‌دهد وضعیت اضطراری اعلام کند یا اقداماتی را به سبک قرنطینه اجرا کند، مگر اینکه کشور در جنگ باشد^۱ در عوض استراتژی سوئد که عمدتاً توسط آژانس بهداشت عمومی و سایر آژانس‌ها و نهادها در سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی ترسیم شده است، بر مسئولیت‌های فردی

¹. IG 15 (The Instrument of Government, Chapter 15)

متمرکز بوده و افراد را به پیروی از توصیه‌های بهداشت عمومی تشویق می‌کند. دولت نیز مداخلات مختلفی را برای حمایت از اقتصاد، مشاغل و کسانی که در پی همه‌گیری بیکاری را تجربه کردند، انجام داد... (Olofsson et.al., 2022, 87) و سعی بر این داشت که از طریق ...ایمنی جمعی از شر ویروس کرونا خلاص گردد و تسلیم رکود کسب و کار به واسطه قرنطینه نشود... (قراگوزلو، ۱۳۹۹: ۳۰۷)؛ (Gharagozlu, 2020: 307).

سوئد در رتبه بندی... شاخص امنیت بهداشت جهانی رتبه هفت را در میان کشورهای جهان دارد... (Petridou, 2020). ... سوئد در اوایل دهه ۲۰۰۰ سیستم‌های آمادگی همه‌گیری را ایجاد کرد که به شدت تحت تأثیر سازمان بهداشت جهانی بوده و در سه سطح اداره می‌شود. دولت مرکزی مسئول تعیین خط‌مشی و قوانین در سطح ملی است در حالی که ۲۱ منطقه مسئول بیمارستان‌ها و مراقبت‌های بهداشتی هستند. ۲۹۰ شهرداری کشور متولی خدمات اجتماعی از جمله مراقبت از سالمندان و معلولان هستند... (Laage-Thomsen & Frandsen, 2022: 9).

رویکرد سوئد متفاوت از سایر کشورها بود به طوری که برخی آن را تجربه سوئد نامیدند. ... سوئد به استراتژی خود که برای مواجهه با آنفولانزا طرح‌ریزی کرده بود پایبند بود. سوئدی‌ها هیچ وقت مجبور به اقدامی نشدند اما رفتار خود را تعدیل کردند. اگرچه در ابتدا آمار مرگ و میر بالا رفت اما در طولانی مدت نتیجه‌بخش بود زیرا کمترین میزان مرگ و میر در اروپا را ثبت کرد. تصمیم سوئد برای باز نگه داشتن مدارس نیز موفق بود و کودکان سوئد دچار افت تحصیلی نشدند. استراتژی سوئد از یک فاجعه به موفقیت اسکاندیناوی تبدیل شد... (صادقی، ۱۴۰۱)؛ (Sadeghi, 2022). هنگامی که دولت، شهروندان را مسئول اعمال خود اعلام کند، آنها می‌دانند در صورت مدیریت صحیح می‌توانند خسارات را به حداقل برسانند. همچنین پیکربندی از قبل موجود نهادها و سازمان‌ها در حوزه سیاسی سوئد، واکنش قابل قبولی را برای سوئد رقم زد.

۴-۶- سه فاز گذار از بحران

مدیریت بحران‌های طبیعی مستلزم عبور از سه فاز می‌باشد. فاز اولیه یا ورود، فاز مدیریت بحران و فاز سوم یا خروج. فاز اول مربوط به پیش‌بینی، برنامه‌ریزی و آمادگی برای چنین بحران‌هایی است. فاز دوم به سیاست‌های دولت‌ها مربوط می‌شود که تا چه اندازه در خدمات اجتماعی سرمایه‌گذاری کرده‌اند و در شرایط بحرانی پاسخگوی ملت‌های خود هستند. اما فاز سوم به تمهیداتی مرتبط می‌شود که زمینه خروج از بحران را فراهم می‌سازد. عدم آمادگی و ظرفیت محدود سیستم‌های بهداشتی، کشورها را در برابر همه‌گیری آسیب‌پذیر کرد. هنگامی که سیستم شکننده نباشد، بحران‌ها نمی‌توانند آن را تغییر دهند و سیستم می‌تواند به سرعت بهبود یابد. مؤثرترین راهبرد بلندمدت برای جلوگیری از آسیب بحران‌ها، رسیدگی به علل ریشه‌ای آنها و در نتیجه کاهش آسیب‌پذیری‌های جهانی می‌باشد. دومین عامل مؤثر، آماده‌سازی برای اجرای به موقع مداخلات قبل از خارج شدن رویدادهای موضعی از کنترل و تبدیل شدن به بحران است. دولت‌ها باید بتوانند به کمک موسسات آموزش عالی سواد تاب‌آوری و پایداری را بالا ببرند کاری که ژاپن انجام داد. سیاست‌گذاران باید برای تقویت ظرفیت‌ها از رویدادهای گذشته تجربه کسب کنند.

کشور	آلمان	آمریکا	انگلستان	ژاپن	سوئد
موارد تایید شده	38,437,756	103,436,829	24,641,348	33,803,572	2,712,743
جان باختگان	174,979	1,127,152	227,928	74,694	24,536
دوز واکسن تزریق شده	193,234,743	668,882,018	151,248,820	401,459,622	23,226,250
جمعیت کشور	84,219,392	335,820,023	67,830,073	127,202,192	10,202,368
درصد مبتلایان	0.456400303	0.308012691	0.363280576	0.265746773	0.265893467
درصد جان باختگان	0.002077657	0.003356417	0.003360279	0.000587207	0.002404932
درصد دوز واکسن تزریق شده	2.294421016	1.991787184	2.229819508	3.156074716	2.276554816

جدول ۲- مقایسه آمار کرونا

Table 2- Comparison of corona statistics

Source: Internet world stats (2023)

جدول ۲ به مقایسه آمار مبتلایان، جان باختگان و تعداد دوز واکسن تزریق شده در ۵ کشور مورد مطالعه می‌پردازد. آمار ارائه شده در این جدول کمی است و کیفیت را نشان نمی‌دهد. اگر تنها معیار مقایسه ما همین جدول بود، نتایج بسیار متفاوت تر می‌شد. زیرا تفاوت‌ها بسیار ناچیز است. با این وجود، از نظر تعداد جان‌باختگان ژاپن در رتبه بهتری از کشورهای دیگر قرار می‌گیرد، آلمان و سوئد به ترتیب دوم و سوم و آمریکا و انگلستان در رتبه‌های بعدی هستند. آلمان با وجود عملکرد مناسب در مدیریت بحران، بیشترین آمار مبتلایان را دارد و این مسئله تا حدودی بحث‌برانگیز است، انگلستان رتبه دوم، آمریکا سوم، سوئد چهارم و ژاپن کمترین میزان ابتلا را دارد. به لحاظ دوز واکسن تزریق شده ژاپن در رتبه اول، آلمان دوم، سوئد سوم، انگلستان چهارم و همانطور که انتظار می‌رفت آمریکا پنجم است.

نتیجه‌گیری

همه‌گیری باعث ایجاد یک بحران اقتصادی جهانی شد. پاسخ‌های سیاست‌گذاری و نتایجی که به دنبال داشت بسیار متفاوت بود و بیشترین آسیب را اقتصادهایی متحمل شدند که زیرساخت‌ها و سیستم‌های بهداشتی قوی نداشتند. کرونا به دولت‌ها نشان داد که باید چارچوبی برای مقابله با بحران‌های این‌چنینی داشته باشند.

برنامه‌ریزی بیماری‌های همه‌گیر یک عمل هنجاری در همه کشورهاست و دولت‌ها در سراسر جهان هیچ محدودیت یا کمبود دانشی برای آمادگی برای یک بیماری همه‌گیر ندارند. بنابراین چرا با وجود سطوح بالای برنامه‌ریزی و آمادگی، پاسخ‌ها به بحران بسیار متفاوت بوده است؟ در فرضیه بر این باور بودیم که یکی از دلایل پاسخ‌های متفاوت، سیستم‌های اقتصادی متفاوت بوده است که بر مبنای مطالعات انجام گرفته تاحدودی تایید شد و مشخص گردید، که مدل‌های اقتصادی سرمایه‌داری پاسخ‌های متفاوتی هم به بحران داشته‌اند. عدم آمادگی کشورهای انگلستان و آمریکا در مقایسه با آلمان، سوئد و ژاپن به دلیل ایدئولوژی است که زیربنای اقتصاد آنهاست. انگلستان و

آمریکا در مقایسه با سه کشور دیگر نظام اقتصادی کاملاً متفاوتی دارند که نتیجه پذیرش سیاست‌های نئولیبرالی و بازار آزاد است. در کل تفاوت مدل‌های اقتصادی در بعضی از کشورها منجر به پاسخ مناسب و در برخی دیگر مانعی برای پاسخ مناسب به بحران کرونا شد. نقش دولت محور آلمان در اقتصاد، آمادگی بیشتر و واکنش سریع‌تری را فراهم کرد که با سیستم بهداشت و درمان آن ترکیب شد و موفقیتش را رقم زد. سوئد با نسخه سوئدی خود توانست موفق از این بحران بیرون بیاید. این دو کشور سرمایه‌داری را وارد دو مبحث مهم آموزش و درمان نکرده بودند. ژاپن نیز در مهار کرونا موفق بوده است اما این موفقیت به دلیل سیاست‌های اقتصادی دولت ژاپن نبود زیرا در سال‌های اخیر سیاست‌های محافظه‌کارانه اقتصادی ژاپن در حال نزدیک شدن به سیاست‌های آمریکا و انگلستان است و اعمال این سیاست‌ها و ارائه نکردن حمایت پزشکی کافی باعث شد که ژاپن از نظر درمانی در مقابل کرونا شکست بخورد اما دلیل موفقیت ژاپن در بحران کرونا، سیاست‌های این کشور در مبحث آموزش و هزینه‌هایی است که برای آموزش و نهادینه کردن فرهنگ در مردم پرداخت کرده است.

هیچ نظام اقتصادی برتر از دیگری نیست و هر نظامی در برهه‌ای از زمان بهتر از دیگری عمل کرده است. خروج از این بحران نیز تنها با مدیریت موفق کشورهای سوئد، آلمان و یا فرهنگ غنی کشور ژاپن ممکن نبود بلکه نیازمند نوآوری و تولید واکسن هم بود. اگر آمریکا و انگلستان موفق به تولید واکسن نمی‌شدند، شاید بحران به اتمام نمی‌رسید. به همین دلیل در بررسی‌های مقایسه‌ای بحران‌ها برای اینکه بتوانیم تمایزها و تفاوت‌ها را دقیق‌تر بررسی کنیم، بهتر است که بحران را یکپارچه در نظر بگیریم و آن را به فازهای مختلف تقسیم کنیم.

کشورهایی مثل آلمان، سوئد و ژاپن به دلیل آمادگی در مرحله اول توانستند عملکرد خوبی در مرحله دوم داشته باشند و بحران را با موفقیت پشت سر بگذارند. اما آمریکا و انگلستان با وجودیکه ورود موفق‌تری نداشتند و نتوانستند بحران را در مرحله دوم به خوبی مدیریت کنند، اما به واسطه سیاست‌ها و سرمایه‌گذاری فراوان در ابداع و نوآوری در مرحله خروج بسیار موفق عمل کردند و با تولید واکسن به بحران خاتمه دادند. بنابراین این رویه درستی نیست که در بحران‌ها همه سوسیالیست شوند و خروج از بحران را وظیفه دولت بدانند و به محض فروکش کردن بحران نئولیبرال شوند و هرگونه دخالت دولت را مختل‌کننده مکانیسم بازار بدانند. حل مشکلات اقتصادی با راه‌حل‌های غیرسیاسی امکان‌پذیر نیست. اکنون و با عبور از بحران مرزی که میان بازار و دولت وجود داشت کم‌رنگ‌تر شده است و امید آن می‌رود همانطور که با کمک رشته روابط بین‌الملل از وقوع جنگ جهانی سوم جلوگیری شد، این همه‌گیری نیز زمینه‌ساز ظهور سیستمی عاری از ضعف سیستم‌های قبلی باشد تا از بحران‌های این چنینی جلوگیری شود.

منابع فارسی

۱. آقاچانلو، م. (۱۴۰۰). اثر همه‌گیری کرونا بر چشم‌انداز تعهدات بین‌المللی کشورها در حوزه سلامت. فصلنامه مطالعات بین‌المللی، ۱۸(۲)، ۲۳-۴۵.

۲. بلکلی، گ. (۱۴۰۰). اقتصاد سیاسی کرونا و ظهور سرمایه‌داری دولتی. ترجمه عسگر قهرمانپور بناب. تهران: جوینده.
۳. جامعه و فرهنگ ملل. (۱۴۰۰). تجربه‌های فرهنگی، هنری و اجتماعی ژاپن در مواجهه با کرونا. ۲۶ شهریور، در: [/https://farhangemelal.icro.ir/news/8688](https://farhangemelal.icro.ir/news/8688)
۴. سلطانزاده، ع. (۱۳۹۹). بحران کرونا و ناکارآمدی نظام سرمایه‌داری. بی‌بی‌سی فارسی، ۱۴ فروردین، در: <https://www.bbc.com/2688an/blog-viewpoints-52091534>
۵. سلطانی، ع. (۱۳۹۹). پساکرونا و چشم‌انداز اقتصاد بین‌الملل. شورای راهبردی آنلاین، ۱۴ فروردین، در: <https://www.scfr.ir/fa/300/30102/123828/>
۶. صادقی، ن. (۱۴۰۱). راهکار بحث برانگیز سوئد برای کووید نتیجه‌بخش بود؟ خبرگزاری دانشجویان ایران، ۳۰ شهریور، در: <https://www.isna.ir/news/1401052518470>
۷. قراگوزلو، م. (۱۳۹۹). آدم‌ها و خفاش‌ها سرمایه‌داری در عصر کرونا. تهران: روزآمد.
۸. گیلین، ر. (۱۳۹۲). اقتصاد سیاسی جهانی؛ درک نظم اقتصاد بین‌الملل. ترجمه مهدی میرمحمدی. تهران: تدبیر اقتصاد، چاپ دوم.
۹. مردیها، م. (۱۳۹۸). دولت رفاه و دوگانه‌ی سوسیال دموکراسی - لیبرال دموکراسی. فصلنامه دولت پژوهی، ۶ (۲۱). ۵۷-۲۹.
۱۰. منصور، ب. (۱۳۹۹). کووید ۱۹ و آمادگی کشور. در: قراگوزلو، م.، آدم‌ها و خفاش‌ها: سرمایه‌داری در عصر کرونا. تهران: روزآمد.
۱۱. ویتلی، آ. (۱۳۹۵). رفاه بریتانیایی‌ها بالاتر از اروپایی‌ها است. ترجمه زهره شهریار. دیپلماسی ایرانی، ۱۸ بهمن، در: <http://irdiplomacy.ir/fa/news/1964581>
۱۲. هایک، ف. (۱۳۹۰). راه بردگی. ترجمه فریدون تفضلی. تهران: نگاه معاصر.

English References

1. Abe, T. (2021). The Japanese economy and the COVID-19 pandemic. *Investigation economica*, 80(316), 56-68. January 18, at: https://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0185-16672021000200056.
2. Adalja, A. A., Toner, E., & Inglesby, T. V. (2020). Priorities for the US health community responding to COVID-19. *Jama*, 323(14), 1343-1344. September 9, at: <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2762690>.
3. Alexander, M., Unruh, L., Koval, A., & Belanger, W. (2022). United States response to the COVID-19 pandemic, January–November 2020. *Health Economics, Policy and Law*, 17(1), 62-75. May 22 at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8060542/>.
4. Bresser-Pereira, L. C. (2012). Five models of capitalism. *Brazilian Journal of Political*

- Economy*, 32(1), 21-32. June 12, at: <https://www.scielo.br/j/rep/a/jg9tz8WTZ3xMMPzXHj3FJzb/?format=html&lang=en#>.
5. Chomsky, N. (2020). The pandemic has only exposed the suicidal tendencies of capitalism. *The wire*, May 6, at: <https://thewire.in/world/noam-chomsky-interview-covid-19-pandemic-capitalism-neoliberalism-us-hegemony>.
 6. Coulter, S. (2020), *Rewiring Capitalism after Covid 19*. Institute.global. September 2, at: <https://institute.global/policy/rewiring-capitalismafter-covid-19>.
 7. Covid-19 News: Johnson Admits UK Was Unprepared for Pandemic. (2020). *New Scientist*. July 7, at: <https://www.newscientist.com/article/2237475-covid-19-news>.
 8. Du, L., & Huang, G. (2020). Japan May Have Beaten Coronavirus Without Lockdowns or Mass Testing. *But How. Time*, June 4, at: <https://time.com/5842139/japan-beat-coronavirus-testing-lockdowns/>.
 9. Frieden, T. (2021). Which countries have responded best to Covid-19. *Wall Street Journal*, December 18, at: <https://www.wsj.com/articles/>.
 10. Friedman, M. (2020). *Capitalism and freedom*. University of Chicago press, March 12, at: <https://static1.squarespace.com/static/>.
 11. Gordon, J. (2022). What is neoliberalism? *The business professor*. January 15, at: https://thebusinessprofessor.com/en_US/economic-analysis-monetary-policy/neoliberalism-economic-theory-defined.
 12. Gudi, S. K., & Tiwari, K. K. (2020). Preparedness and lessons learned from the novel coronavirus disease. *The International Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 11(2), 108. December 18, at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7205510/>.
 13. Hall, P. A., & Soskice, D. (Eds.). (2001). *Varieties of capitalism: The institutional foundations of comparative advantage*. Oxford University Press. May 27, at: <http://digamo.free.fr/hallsosk.pdf>.
 14. Hall, D., Lister, J., & Mercer, H. (2020). *Privatised and unprepared: The NHS supply chain*. Gala. March 12, at: https://gala.gre.ac.uk/id/eprint/28230/7/28230%20HALL_Privatised_and_Unprepared_2020.pdf
 15. Hennock, E. (2001). Welfare state, History of. In J. Wright (Ed). *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Science*. May 5, at: <https://www.sciencedirect.com/topics/economics-econometrics-and-finance/welfare-state>.
 16. Horton, R. (2020). COVID-19 and the NHS—a national scandal. *The*

- Lancet*, 395(10229), 1022. September 9, at <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7194929/>.
۱۷. Internet world stats. (2023). July 17, at: <https://www.internetworldstats.com/>.
18. Jowett, P. (2020). An overview of Germany's response to Covid-19. Local Government Information Unit (LGIU). May 29, at: <https://blog.petrieflom.law.harvard.edu/2020/05/18/germany-global-responses-covid19/>.
19. Laage-Thomsen, J., & Frandsen, S. L. (2022). Pandemic preparedness systems and diverging COVID-19 responses within similar public health regimes. *Globalization and health*, 18(1), 1-18. January 8, at: <https://globalizationandhealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12992-022-00799-4>.
20. Maizland, L., & Felter, C. (2020). Comparing six health-care systems in a pandemic. *Council on Foreign Relations*, 15. September 9, at: <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep29825.pdf>.
21. Mason, P. (2020). Will coronavirus signal the end of capitalism? *OPINION: Business & Economy*. January 12, at: <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/coronavirus-signal-capitalism-200330092216678.html>.
۲۲. Mazzucato, M. (2020a). Coronavirus and capitalism: How will the virus change the way the world works? World Economic Forum. June 10, at: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-covid19-business-economics-society-economics-change/>
23. Mazzucato, M. (2020b). Covid exposes capitalism's flaws: The pandemic is an opportunity for policymakers to fix the structure of the economic system. *Financial Times*. June 3, at: <https://www.ft.com/content/9e7b2630-2f67-4923-aa76-0f240a80a9b3>.
24. Meiser, J. W. (2018). Introducing liberalism in international relations theory. *International Relations Theory*, 22-27. February 12, at: <https://www.e-ir.info/pdf/72781/>.
25. Mellish, T. I., Luzmore, N. J., & Shahbaz, A. A. (2020). Why were the UK and USA unprepared for the COVID-19 pandemic? a comparison between the UK, USA, Germany, and South Korea. *Journal of Global Faultlines*, 7(1), 9-45. May 25, at: <https://www.scienceopen.com/hosted-document?doi=10.13169/jglobfau.7.1.0009>.
26. Muller, O., Lu, G., Jahn, A., & Razum, O. (2020). COVID-19 control: can Germany learn from China? *International journal of health policy and management*, 9(10), 432.

- May 15, at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7719213>.
27. The neglected dimension of global security: A framework to counter infectious disease crises (2016). National Academy of Medicine. May 29, at: <https://nam.edu/wp-content/uploads/2016/01/Neglected-Dimension-of-Global-Security.pdf>.
28. Nelson, A. (2020), COVID-19: Capitalist and postcapitalist perspectives. *Human Geography*: 1-5, May 8, at: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1942778620937122>.
29. Neoliberalism (2021), In Edward N. Zalta, Stanford encyclopedia of philosophy. 22 May, at: <https://plato.stanford.edu/entries/neoliberalism/>.
30. Oguri, T. (2020). How to look at the financial results for the fiscal year ended March 31 under the corona crisis. *Economy*, in *The Japanese Economy and the COVID-19 Pandemic*. March 8, at: <https://www.redalyc.org/journal/601/60171814004/html/>.
- Okada, T. (2021). Corona disaster reveals Japan's shape and challenges. *Economy*. in *The Japanese Economy and the COVID-19 Pandemic*. March 8, at: <https://www.redalyc.org/journal/601/60171814004/html/>.
31. Olofsson, T., Vilhelmsson, A., Hedlund, M., Knaggård, Å., & Mulinari, S. (2021). Comparative Covid Response: Crisis, Knowledge, Politics. Interim Report. December 9, at: https://compcore.cornell.edu/wp-content/uploads/2021/03/Comparative-Covid-Response_Crisis-Knowledge-Politics_Interim-Report.pdf.
32. Otte, J. (2020). Number of people to die of Covid-19 in UK hospitals passes 20,000. *The Guardian*, April 25, at: <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/25/uk-coronavirus-death-toll-passes-grim-milestone-of-20000>. 29 April 2021.
33. The pandemic is over, says German health minister, (2023). Politico. May 16, at: <https://www.politico.eu/article/coronavirus-pandemic-covid-19-germany-virus-lockdown/>.
34. Patrick, P. (2020). Japan's Covid success is a mystery. *The spectator*. May 29, at: <https://www.spectator.co.uk/article/the-mystery-of-japan-s-covid-success/>.
35. Petridou, E. (2020). Politics and administration in times of crisis: Explaining the Swedish response to the COVID-19 crisis. *European Policy Analysis*, 6(2), 147-158. June 12, at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1002/epa2.1095>.
36. Policy responses to covid-19. International monetary fund, (2021). Policy tracker. September 9, at: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19#G>.
37. Saad-Filho, A. (2020). From COVID-19 to the End of Neoliberalism. *El trimestre economico*, 87(348), 1211-1229. December 5, at:

- <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0896920520929966>.
38. Shantz, J. (2010). Capitalism is making us sick: Poverty, Illness and the Sars crisis in Toronto. *Understanding Emerging Epidemics: Social and Political Approaches 11*, 3-18. May 15, at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7162428/>.
 39. Spahn, J. (2020). How Germany contained the coronavirus. *World Economic Forum*. May 29, at: <https://www.project-syndicate.org/commentary>.
 40. Streeck, W., (2010). E Pluribus Unum? Varieties and commonalities of capitalism. MPIfG Discussion Paper No.10/12 Max Planck Institute for the Study of Societies. 29 May, at: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/43292/1/64070493X.pdf>.
 41. Tyler, C. and Gluckman, P. (2020). Coronavirus: governments knew a pandemic was a threat – here’s why they weren’t better prepared. July 7, at : <https://theconversation.com/>.
 42. What Is Capitalism: Varieties, History, Pros & Cons, Socialism. Investopedia. January 18, at: <https://www.investopedia.com/terms/c/capitalism.asp>.
 43. What is liberalism, (n.d.). Byjus. February 10, at: <https://byjus.com/free-ias-prep/define-liberalism-upsc/>
 44. Wheeler, N. (2014). Theories of International Relations–Liberalism. World MOOC. April 18, at: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/government-society/courses/mooc/2014/neo-liberalism.pdf>.
 45. Weir, M. (2001). Welfare state. In J. Wright (Ed). International Encyclopedia of the Social & Behavioral Science. April 18, at: <https://www.sciencedirect.com/topics/economics-econometrics-and-finance/welfare-state>.
 46. Wolff, R. (2020). Capitalism has failed in fighting Coronavirus. Newslick. April 14, at: <https://www.newslick.in>.
 47. World Health Organization. (2014). Germany: Health System Review. World Health Organization. May 18, at: <https://www.medbox.org/document>.
 48. World health organization. (2023). Health emergencies. July 17, at: <https://www.who.int/our-work/health-emergencies>.
 49. Worldometers. (2020). Population by Country (2020). Worldometer. May 8, at: <https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country>.

Translated References to English

1. Abe, T. (2021). The Japanese economy and the COVID-19 pandemic. *Investigation economica*, 80(316), 56-68. January 18, at:

- https://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0185-16672021000200056.
2. Adalja, A. A., Toner, E., & Inglesby, T. V. (2020). Priorities for the US health community responding to COVID-19. *Jama*, 323(14), 1343-1344. September 9, at: <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2762690>.
 3. Aghajanloo, M. (2021). The effect of the Corona epidemic on the prospects of international obligations of countries in the field of health. *International Studies Journal*, 18(2), 23-45. **(In Persian)**
 4. Alexander, M., Unruh, L., Koval, A., & Belanger, W. (2022). United States response to the COVID-19 pandemic, January–November 2020. *Health Economics, Policy and Law*, 17(1), 62-75. May 22 at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8060542/>.
 5. Blakeley, G. (2021). *The corona crash: how the pandemic will change capitalism*. Translated by Asgar Ghahremanpoor. Tehran: Jooyande. First Edition. **(In Persian)**
 6. Bresser-Pereira, L. C. (2012). Five models of capitalism. *Brazilian Journal of Political Economy*, 32(1), 21-32. June 12, at: <https://www.scielo.br/j/rep/a/jg9tz8WTZ3xMMPzXHj3FJzb/?format=html&lang=en#>.
 7. Chomsky, N. (2020). The pandemic has only exposed the suicidal tendencies of capitalism. *The wire*, May 6, at: <https://thewire.in/world/noam-chomsky-interview-covid-19-pandemic-capitalism-neoliberalism-us-hegemony>.
 8. Coulter, S. (2020), Rewiring Capitalism after Covid 19. *Institute.global*. September 2, at: <https://institute.global/policy/rewiring-capitalismafter-covid-19>.
 9. Covid-19 News: Johnson Admits UK Was Unprepared for Pandemic. (2020). *New Scientist*. July 7, at: <https://www.newscientist.com/article/2237475-covid-19-news>
 10. Society and Nations Culture. (2021). Cultural, Artistic and Social Experiences of Japan in the Face of Corona. September 17. at: <https://farhangemelal.icro.ir/news/8688/> **(In Persian)**
 11. Du, L., & Huang, G. (2020). Japan May Have Beaten Coronavirus Without Lockdowns or Mass Testing. But How. *Time*, June 4, at: <https://time.com/5842139/japan-beat-coronavirus-testing-lockdowns/>.
 12. Frieden, T. (2021). Which countries have responded best to Covid-19. *Wall Street Journal*, December 18, at: <https://www.wsj.com/articles/>
 13. Friedman, M. (2020). *Capitalism and freedom*. University of Chicago press, March 12, at: <https://static1.squarespace.com/static/>
 14. Gharagozlou, M. (2020). *People and Bats! Capitalism in the Time of Covid-19*.

Tehran: Roozamad. First Edition. **(In Persian)**

15. Gilpin, R. (2013). *Global Political Economy: Understanding the International Economic Order*. Tehran: Tadbir Eghtesad Research Institute. Second Edition. **(In Persian)**
16. Gordon, J. (2022). What is neoliberalism? The business professor. January 15, at: https://thebusinessprofessor.com/en_US/economic-analysis-monetary-policy/neoliberalism-economic-theory-defined.
17. Gudi, S. K., & Tiwari, K. K. (2020). Preparedness and lessons learned from the novel coronavirus disease. *The International Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 11(2), 108. December 18, at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7205510/>.
18. Hall, P. A., & Soskice, D. (Eds.) (2001). Varieties of capitalism: The institutional foundations of comparative advantage. Oxford University Press. May 27, at: <http://digamo.free.fr/hallsosk.pdf>.
19. Hall, D., Lister, J., & Mercer, H. (2020). Privatised and unprepared: The NHS supply chain. Gala. March 12, at: https://gala.gre.ac.uk/id/eprint/28230/7/28230%20HALL_Privatised_and_Unprepared_2020.pdf
20. Hayek, F. (2011). The road to serfdom. Translated by Fereydoon Tafazoli. Tehran: Negahe Moaser. First Edition. **(In Persian)**
21. Hennock, E. (2001). Welfare state, History of. In J. Wright (Ed). *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Science*. May 5, at: <https://www.sciencedirect.com/topics/economics-econometrics-and-finance/welfare-state>.
22. Horton, R. (2020). COVID-19 and the NHS—a national scandal. *The Lancet*, 395(10229), 1022. September 9, at <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7194929/>.
23. Internet world stats. (2023). July 17, at: <https://www.internetworldstats.com/>.
24. Jowett, P. (2020). An overview of Germany's response to Covid-19. Local Government Information Unit (LGIU). May 29, at: <https://blog.petrieflom.law.harvard.edu/2020/05/18/germany-global-responses-covid19/>.
25. Laage-Thomsen, J., & Frandsen, S. L. (2022). Pandemic preparedness systems and diverging COVID-19 responses within similar public health regimes. *Globalization and*

- health*, 18(1), 1-18. January 8, at: <https://globalizationandhealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12992-022-00799-4>.
26. Maizland, L., & Felter, C. (2020). Comparing six health-care systems in a pandemic. *Council on Foreign Relations*, 15. September 9, at: <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep29825.pdf>.
27. Mansouri, B. (2020). Covid-19 and the country's preparedness. In *Of Men and Bats! Capitalism in the Time of Covid-19*. Mohammad Gharagozlou. Tehran: Roozamad. First Edition. **(In Persian)**
28. Mardiha, M. (2019). Welfare state and dual social democracy-liberal democracy. *Government Studies*. **(In Persian)**
29. Mason, P. (2020). Will coronavirus signal the end of capitalism? *OPINION: Business & Economy*. January 12, at: <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/coronavirus-signal-capitalism-200330092216678.html>.
30. Mazzucato, M. (2020a). Coronavirus and capitalism: How will the virus change the way the world works? World Economic Forum. June 10, at: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-covid19-business-economics-society-economics-change/>
31. Mazzucato, M. (2020b). Covid exposes capitalism's flaws: The pandemic is an opportunity for policymakers to fix the structure of the economic system. *Financial Times*. June 3, at: <https://www.ft.com/content/9e7b2630-2f67-4923-aa76-0f240a80a9b3>.
32. Meiser, J. W. (2018). Introducing liberalism in international relations theory. *International Relations Theory*, 22-27. February 12, at: <https://www.e-ir.info/pdf/72781/>.
33. Mellish, T. I., Luzmore, N. J., & Shahbaz, A. A. (2020). Why were the UK and USA unprepared for the COVID-19 pandemic? a comparison between the UK, USA, Germany, and South Korea. *Journal of Global Faultlines*, 7(1), 9-45. May 25, at: <https://www.scienceopen.com/hosted-document?doi=10.13169/jglobfaul.7.1.0009>.
34. Muller, O., Lu, G., Jahn, A., & Razum, O. (2020). COVID-19 control: can Germany learn from China? *International journal of health policy and management*, 9(10), 432. May 15, at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7719213>.
35. The neglected dimension of global security: A framework to counter infectious disease crises (2016). National Academy of Medicine. May 29, at: <https://nam.edu/wp-content/uploads/2016/01/Neglected-Dimension-of-Global-Security.pdf>.

36. Nelson, A. (2020), COVID-19: Capitalist and postcapitalist perspectives. *Human Geography*: 1-5, May 8, at: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1942778620937122>.
37. Neoliberalism (2021), In Edward N. Zalta, Stanford encyclopedia of philosophy. 22 May, at: <https://plato.stanford.edu/entries/neoliberalism/>.
38. Oguri, T. (2020). How to look at the financial results for the fiscal year ended March 31 under the corona crisis. *Economy*, in *The Japanese Economy and the COVID-19 Pandemic*. March 8, at: <https://www.redalyc.org/journal/601/60171814004/html/>.
Okada, T. (2021). Corona disaster reveals Japan's shape and challenges. *Economy*. in *The Japanese Economy and the COVID-19 Pandemic*. March 8, at: <https://www.redalyc.org/journal/601/60171814004/html/>.
39. Olofsson, T., Vilhelmsson, A., Hedlund, M., Knaggård, Å., & Mulinari, S. (2021). Comparative Covid Response: Crisis, Knowledge, Politics. Interim Report. December 9, at: https://compcore.cornell.edu/wp-content/uploads/2021/03/Comparative-Covid-Response_Crisis-Knowledge-Politics_Interim-Report.pdf.
40. Otte, J. (2020). Number of people to die of Covid-19 in UK hospitals passes 20,000. *The Guardian*, April 25, at: <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/25/uk-coronavirus-death-toll-passes-grim-milestone-of-20000>. 29 April 2021.
41. The pandemic is over, says German health minister, (2023). Politico. May 16, at: <https://www.politico.eu/article/coronavirus-pandemic-covid-19-germany-virus-lockdown/>.
42. Patrick, P. (2020). Japan's Covid success is a mystery. *The spectator*. May 29, at: <https://www.spectator.co.uk/article/the-mystery-of-japan-s-covid-success/>.
43. Petridou, E. (2020). Politics and administration in times of crisis: Explaining the Swedish response to the COVID-19 crisis. *European Policy Analysis*, 6(2), 147-158. June 12, at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1002/epa2.1095>.
44. Policy responses to covid-19. International monetary fund, (2021). Policy tracker. September 9, at: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19#G>.
45. Saad-Filho, A. (2020). From COVID-19 to the End of Neoliberalism. *El trimestre economico*, 87(348), 1211-1229. December 5, at: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0896920520929966>.
46. Sadeghi, N. (2022). Was Sweden's controversial solution to Covid successful? Iran Students News Agency. September 21. at: <https://www.isna.ir/news/1401052518470>

(In Persian)

47. Shantz, J. (2010). Capitalism is making us sick: Poverty, Illness and the Sars crisis in Toronto. *Understanding Emerging Epidemics: Social and Political Approaches 11*, 3-18. May 15, at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7162428/>.
48. Soltani, A. (2020). Post-Corona and the international economic perspective. Online strategic council. April 2, at: <https://www.scfr.ir/fa/300/30102/123828/>. **(In Persian)**
49. Soltanzadeh, A. (2020). Corona crisis and the inefficiency of the capitalist system. BBC Persian. April 2, at: <https://www.bbc.com/persian/blog-views-52091534>. **(In Persian)**
50. Spahn, J. (2020). How Germany contained the coronavirus. *World Economic Forum*. May 29, at: <https://www.project-syndicate.org/commentary>.
51. Streeck, W., (2010). E Pluribus Unum? Varieties and commonalities of capitalism. MPIfG Discussion Paper No.10/12 Max Planck Institute for the Study of Societies. 29 May, at: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/43292/1/64070493X.pdf>
52. Tyler, C. and Gluckman, P. (2020). Coronavirus: governments knew a pandemic was a threat – here’s why they weren’t better prepared. July 7, at : <https://theconversation.com/>
53. Waitley, A. (2016). British welfare is higher than Europeans. Translated by Zohreh Shahriyari. Iran diplomacy. February 7. at: <http://irdiplomacy.ir/fa/news/1964581> **(In Persian)**
54. What Is Capitalism: Varieties, History, Pros & Cons, Socialism. Investopedia. January 18, at: <https://www.investopedia.com/terms/c/capitalism.asp>
55. What is liberalism, (n.d.). Byjus. February 10, at: <https://byjus.com/free-ias-prep/define-liberalism-upsc/>
56. Wheeler, N. (2014). Theories of International Relations–Liberalism. World MOOC. April 18, at: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/government-society/courses/mooc/2014/neo-liberalism.pdf>
57. Weir, M. (2001). Welfare state. In J. Wright (Ed). *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Science*. April 18, at: <https://www.sciencedirect.com/topics/economics-econometrics-and-finance/welfare-state>
58. Wolff, R. (2020). Capitalism has failed in fighting Coronavirus. Newslick. April 14, at: <https://www.newslick.in>.
59. World Health Organization. (2014). Germany: Health System Review. World Health Organization. May 18, at: <https://www.medbox.org/document>
60. World health organization. (2023). Health emergencies. July 17, at:

<https://www.who.int/our-work/health-emergencies>.

61. Worldometers.info. (2020). Population by Country (2020). Worldometer. May 8, at: <https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country>

